

ÇOCUKLARLA İLGİLİ VE ÇOCUKLARLA BİRLİKTE YAPILAN ARAŞTIRMALARDA GÖZETİLECEK ETİK KURALLAR ETHICAL RESEARCH INVOLVING CHILDREN

Centre for Childne
and Young People
research, education, advocacy

 Southern Cross
University

Childwatch
INTERNATIONAL
RESEARCH NETWORK

unicef
Office of Research

UNIVERSITY
OTAGO

Te Whare Wānanga o Ōtago
NEW ZEALAND

Bu yayın Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü çalışması kapsamında hazırlanmıştır.

115 ÖRNEK DURUMLAR

ERIC'in temel amaçlarından biri de, çocukların ve gençlerin yer aldıkları araştırmaları şekillendiren öykülerin, deneyimlerin, etik meselelerin ve duyarlılıkların öğrenilmesi ve paylaşılmasıdır. Burada yer alan örnek durumlar, araştırmacıların kendi sözleriyle yaptıkları katkılardır ve amaçlanan da karşılaşabilecekleri daha zorlu ve tartışmalı etik konularda başka araştırmacılara yardımcı olmaktır. Çeşitli uluslararası bağlamdan ve farklı araştırma paradigmalarından derlenen bu örnek durumlar, etik düşüncüyü geliştirmede ve çocuklarla yapılan araştırmalarda etik uygulamaları iyileştirmede başvurulabilecek süreçlere ışık tutmak üzere kullanılmıştır. Araştırmacılardan beklenen, bu örnek durumları, kendi deneyimleri ve bağlamları çerçevesinde dikkate almalarıdır.

Onay formlarının iadesini desteklemek için bir strateji geliştirmiş olsaydık araştırmamız daha etkili olabilirdi. İkincisi, benimsediğimiz katılım stratejisinin gençleri zorla, baskı altında katma gibi bir sonuç vermeyeceğini düşünmüş olsak bile bundan tam emin olamıyoruz. Bu da iki temel soruyu gündeme getiriyor:

1. Gençlerin katılmayı ya da katılmamayı neden tercih ettikleri, bu konudaki karar sürecinde neler hissettikleri gibi hususlara netlik kazandırmak için araştırmamızın bileşenlerini nasıl düzenlememiz gerekir?
2. Sorumlu kişiler ve destekleyenler olarak yetişkinlerin rolü düşünüldüğünde, onların ihtiyaçlarını, araştırma sürecinde neler hissettiklerini, araştırmaya gençlerin katılmasını neden istedikleri ya da istemediklerini daha iyi anlamak için neler yapmalıyız?

Referans

Seymour, K. (2012). 'Using incentives: encouraging and recognising participation in youth research', *Youth Studies Australia*, 31 (3), 51-59.

Katkıda bulunan: K. Seymour, Doktora Adayı, Kriminoloji ve Ceza Adaleti Okulu, Etik, Hukuk, Adalet ve Yönetişim Merkezi, Griffith Üniversitesi, Avustralya.

Örnek durum 22: Farklı bağlamlarda ödeme: Ödeme yerel hassasiyetleri nasıl yansıtabilir?

Arka plan bağlamı:

Genç Yaşamlar çocukluk dönemi yoksulluğu üzerine uluslararası araştırmadır ve Etiyopya'da, Hindistan'ın Andra Pradesh eyaletinde, Peru'da ve Vietnam'da toplam 12 bin çocuğu kapsamaktadır. Burada iki çocuk grubu (kohort) söz konusudur. İzlenen bu iki gruptan daha genç gruptaki çocuklar 2001-2002, diğeri de 1994-95 doğumudur. Çocuklardan, ebeveynlerden ve topluluktaki diğerkilerinden veri toplamak için çeşitli araştırma yollarına ve nitel yöntemlere başvurulmaktadır. Bakınız, www.younglives.org.uk

Etik görev:

Araştırma katılımcılarına bunun karşılığında ödeme yapılması ya da belirli bir karşılık verilmesi etik sorunları gündeme getirir. Bu tür ödeme ya da karşılıklar masrafları karşılamak; zaman ayırma, sıkıntı ve olası bir rahatsızlık gibi durumları tazmin etmek; katılımcıların yardımlarından dolayı kendilerine teşekkür etmek için yapılabilir. Bununla birlikte, insanların araştırmaya dâhil olmaları için ikna ya da baskı amacıyla bu tür yollara başvurulmamalı, insanların üzerinde bu yönde herhangi bir basınç oluşturulmamalıdır (Alderson & Morrow, 2004). Yerellerin kimi özellikleri de araştırmaya katılım karşılığında verilebilecek olanlara ilişkin kararları etkileyebilir. Aynı araştırma kapsamındaki farklı mahaller farklı karşılık verme biçimlerini gerektirebilir.

Araştırmaya katılım karşılığında bir şeyler verilmesi konusunu çevreleyen etik ikilemler, örneğin Genç Yaşamlardaki araştırma mahalleri gibi akut yoksulluk yaşanan yerlerde açıkça ortaya çıkmıştır. Nitel araştırmacının ilk turunda araştırma ekibi, bir şeyi fark etmiştir: İnsanlar Genç Yaşamları bir yardım kuruluşu, alınan parayı da yardım olarak algılamışlardır. İkinci turda araştırmacılar bu konuda daha özenli davranmış, kuruluşun genel olarak topluluklara, özel olarak da araştırmaya katılan hanelere ve çocuklara yardım yapan bir kuruluş olmadığını açıklamışlardır. Gelgelelim, her turda araştırmacılar insanların kendilerinden sürekli yardım istediğini bildirmiştir. (Bu, gelişmekte olan ülkelere özgü olmayıp her yerde geçerlidir). Eğer araştırmacının amacına ilişkin olarak örneğin bunun çocuklara kişisel yardım

ve/ya da bir tür sosyal yardım anlamı taşıdığı şeklinde bir yanlış anlama varsa, bu kez bilgiye dayalı onay konusunda etik bir ikilem de gündeme gelecektir. Araştırmanın amacı ve ödeme yanlış anlaşılırsa, onayın serbestçe verilmiş olduğu söylenebilir mi?

Yapılan tercihler:

Her ülkede, araştırma ekipleri insanların araştırmaya katılım için ayırdıkları zamanın bir tür karşılığını verirler. Bu karşılık, insanların zamanının taşıdığı değer, herkesin iyiliği için araştırmaya katılmaya ne ölçüde istekli oldukları, yoksulluk durumu ve araştırma için bir günün ücretinden mahrum kalmayı göze alamama gibi çeşitli etmenlerle ve kültürel koşullarla belirlenir.

Kimi ülke ekipleri, çocuklar dâhil olmak üzere ankete katılanlara ödeme yapmaktadır. Diğerleri ise "teşekkür" olarak küçük hediyeler vermektedir. Karşılıklılıkla ilgili normlar ve örüntüler, toplulukla ilgili nosyonlar ve/ya da hükümetin söylediği şeylerin yapılması (örneğin araştırmaların hükümet görevlileri tarafından yürütüldüğü Vietnam'da) muhtemelen halkın katılımını etkileyen faktörler olacaktır. Bununla birlikte ankete katılanlara (yetişkinlere ve çocukluk dönemi sonrası belirli gruplara) ödeme yapılması, kimi karışıklıklara yol açabilir. Bu nedenle örneğin Etiyopya'da çocuklar parayla okul materyalleri almaya özendirilmiştir.

Diğer ülke ekipleri (örneğin Peru'dakiler) "teşekkür" anlamı taşıyan küçük hediyeler vermenin yanı sıra yerel okulların kimi ihtiyaçlarını gidermektedir. Hindistan'da araştırma ekipleri, yöredeki tüm çocuklara yarar sağlamak üzere topluluk liderleri tarafından talep edilen kimi kaynakları yerel okullara sağlamaktadır ve 2009 yılına kadar araştırma katılımcılarına maddi ödeme yapılmamıştır. Bununla birlikte kimi durumlarda araştırmaya katılanlar zaman ayırmanın kendileri olduğunu, ancak yararın toplumdaki herkese ulaştığını söyleyip bunu haksızlık olarak görmektedir.

Üzerinde düşünülecek noktalar:

- Ekonomiler daha fazla piyasa yönelimli oldukça Genç Yaşamlar katılımcılarına verilecek karşılıklar sorunu da giderek daha fazla önem kazanmaktadır. Örneğin, Andra Pradesh eyaletinde hanehalkı üyelerine bir günlük el emekleri karşılığında Ulusal Kırsal İstihdam Güvence Programı en az 100 rupi vermektedir. Dolayısıyla, araştırmaya katılacaklar kendi zamanlarının maddi karşılığının farkındadırlar ve araştırmaya katılım karşılığı maddi yarar beklentileri de olacaktır. Dolayısıyla karar, birbirini izleyen araştırma turlarına katılımın karşılığını vermek üzere alınmıştır.
- Genç Yaşamlar, ileride insanların araştırmaya katılmayı reddetmeleri gibi bir riskle karşılaşabilir; saha çalışanlarının belirttiğine göre insanları katılımlarını sürdürmeye ikna etmek daha şimdiden güçleşmiştir. Burada söylenen, insanlara, buna en fazla ihtiyaç duydukları zamanlarda ödeme yapılmaması değildir. Her şey bir yana, parasal özendiricileri kabul etme basıncını yaratan şey özendiriciler değil yoksulluktur. Önerilen, yoksulluk içinde yaşayan insanların araştırmaya katılmayı reddetmelerinin güç olacağını dikkate alarak bu konuda titiz davranılmasıdır.

Referanslar

Alderson, P. & Morrow, V. (2004). *Ethics, social research and consulting with children and young people*. Barking: Barnardos.

Morrow, V. (2009). *Young Lives working paper*. Available online www.younglives.org.uk

Katkıda bulunan: Virginia Morrow, Young Lives, Oxford Üniversitesi.

ISBN: 978-88-6522-023-8

Uluslararası Çocuk Merkezi
Bilkent Üniversitesi, Merkez Kampüs,
Kütüphane Binası, 06800 Bilkent / Ankara
Tel: +90 312 290 23 66
Faks: +90 312 266 46 78
e-mail:icc@icc.org.tr

www.icc.org.tr

Bu yayın Uluslararası Çocuk Merkezi tarafından yürütülen ve Avrupa Birliği Türkiye Delegasyonu tarafından desteklenen Çocuklarla Birlikte Daha Güçlü çalışması kapsamında hazırlanmıştır. Avrupa Birliği, yayının içeriği ile ilgili olarak herhangi bir sorumluluk veya yükümlülük kabul etmez.

